

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (lentomatkestäjien oikeudet)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (lentomatkestäjien oikeudet) (U 21/2013 vp): Liikenne- ja viestintävaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 5/2025 vp — U 21/2013 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Mari Kaipomäki, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Eveliina Uusitalo, liikenne- ja viestintäministeriö
- erityisasiantuntija Anu Santaharju, Liikenne- ja viestintävirasto
- ryhmäpäällikkö Annina Huolman, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- yhteiskuntasuhdepäällikkö Anna Sotaniemi, Finnair Oyj

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Norwegian Air Shuttle ASA

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Finavia Oyj

Viitetiedot

Valiokunta on antanut asiasta aiemmin lausunnon LiVL 14/2013 vp.

Valiokunnan lausunto LiVL 7/2025 vp

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Komission ehdotuksella on tarkoitus säädellä lentomatrustajien oikeuksia. Sen sisältöä on kuvattu kirjelmässä U 21/2013 vp. Puheenjohtajan toisen kompromissiehdotuksen keskeisimmät muutokset verrattuna komission vuoden 2013 ehdotukseen on kuvattu jatkokirjelmässä UJ 5/2025 vp.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto on muodostanut näkemyksensä ehdotukseen U-kirjelmässä 21/2013. Valtioneuvosto pitää kannatettavana, että lentomatrustajien oikeuksiin liittyviä asetuksia uudistetaan, sillä erityisesti asetuksen (EY) N:o 261/2004 soveltamiseen on liittynyt paljon tulkintaongelmia. Valtioneuvosto on kannattanut sen arviointia, tulisiko asetus kokonaisuutena uudistaa. Vakiokorvauksiin liittyviä säännöksiä on ollut tarpeen arvioida kokonaisuutena. Matrustajien suojan tulee jatkossakin säilyä kokonaisuutena arvioiden korkeatasoisena.

Jatkoneuvotteluja varten Suomen kantoja täsmennetään seuraavasti.

Asetus (EY) N:o 261/2004

Valtioneuvosto katsoo, että puheenjohtajan kompromissiehdotus on joiltakin osin parempi kuin komission alkuperäinen ehdotus. Säännöksiä on eräiltä osin täsmennetty ja niihin on saatu neuvottelujen kuluessa joitakin Suomen neuvottelutavoitteiden mukaisia parannuksia. Suomen toiveet vakiokorvausjärjestelmän kokonaisvaltaisemmasta uudistamisesta eivät ole saaneet työryhmätasolla kannatusta.

Valtioneuvosto katsoo, että asetuksen uudistaminen olisi kuitenkin tarpeellista saattaa loppuun, sitä koskevien tulkintaongelmien kuormittaessa runsaasti lentoliikenteenharjoittajia, matrustajia ja riidanratkaisuelimiä. Uudistamistyön loppuun saattamiseksi valtioneuvosto voisi kompromissiratkaisuna kannattaa uudistamista puheenjohtajan kompromissiesityksen tarkoittamalla tavalla tai vähäisin muutoksin, edellyttäen, että matrustajan oikeuksien ja lentoyhtiöiden taloudellisen taakan välillä säilyy riittävä tasapaino.

Soveltamisala ja liityntälennot

Valtioneuvosto kannattaa voimassa olevaa asetusta selkeämpää sääntelyä siitä, missä tilanteissa asetusta sovelletaan liityntälentoihin. Valtioneuvosto katsoo, että matrustajien kohtelun tulisi olla tasavertaista ja ennakoitavaa, ja että soveltamisalassa olisi huomioitava EU:n lentoliikenteenharjoittajien tasapuoliset kilpailuedellytykset suhteessa EU:n ulkopuolisiin lentoliikenteenharjoittajiin, kuitenkin huomioiden myös EU:n toimivaltaan liittyvät kysymykset suhteessa kolmansien maiden lentoliikenteen harjoittajiin. Valtioneuvosto katsoo, että liityntälentaja koskevat säännökset eivät saa kohtuuttomasti kuormittaa EU:n lentoliikenteenharjoittajia, huomioiden myös syöttölentojen asema. Tämän vuoksi voitaisiin harkita esimerkiksi soveltamisen rajaamista lentoketjujen sijaan yksittäisiin lentoihin.

Valiokunnan lausunto LiVL 7/2025 vp

Vakiokorvaukset ja poikkeukselliset olosuhteet

Valtioneuvosto kannattaa lähtökohtaisesti sitä, että matkustajalle korvataan ajan menetyksestä syntynyt haitta. Valtioneuvosto ottaa huomioon vakiokorvausten aiheuttaman kuormituksen myös lentoyhtiöiden näkökulmasta. Valtioneuvosto katsoo, että ehdotetut korvaukset ovat verrattain korkeita, eivätkä ne ole välttämättä oikeassa suhteessa lipun hintaan, kuten muita liikenne-
muotoja koskevissa vastaavissa asetuksissa.

Valtioneuvoston arvion mukaan kompromissitekstissä ehdotetun ratkaisun myötä korvausta koskevien riitojen määrä vähentyisi. Riidanalaiset tilanteet vähenisivät sekä tuntimäärän korotuksen, että poikkeuksellisenä pidettävien olosuhteiden listauksen vuoksi. Valtioneuvosto katsoo, että vaikka listattujen poikkeuksellisten olosuhteiden määrä on pitkä, verrattuna esimerkiksi rautateiden matkustajien oikeuksia koskeviin vastaaviin säännöksiin, listaus kuitenkin selkeyttäisi korvaukseen oikeuttavia tilanteita joissakin tapauksissa.

Valtioneuvosto katsoo, että vakiokorvauksia ja poikkeuksellisia olosuhteita koskevissa kysymyksissä tulisi vielä neuvotteluissa pyrkiä arvioimaan ratkaisua, joka sisältäisi yhdistelmän esimerkiksi alempia tai hintaan sidottuja korvauksia yhdistettynä rajatumpiin poikkeusmahdollisuuksiin. Valtioneuvosto katsoo, että matkustajan kannalta vakiokorvaukset eivät ole kuitenkaan asetukseen kirjatuista matkustajien oikeuksista keskeisin oikeus. Lisäksi valtioneuvosto katsoo, että olisi huomioitava, että uudistuksen myötä matkustajan oikeudet kohenisivat monissa muissa kuin vakiokorvausta koskevissa kysymyksissä. Valtioneuvosto painottaa muiden, erityisesti häiriötilanteessa annettavaa apua koskevien säännösten tärkeyttä. Näistä näkökohdista johtuen valtioneuvosto voisi hyväksyä ehdotetut vakiokorvausta ja poikkeuksellisia olosuhteita koskevat säännökset vähäisin muutoksin osana kompromissia.

Asetus (EY) N:o 2027/97

Valtioneuvosto voi kannattaa asetukseen (EY) N:o 2027/97 ehdotettuja uudistuksia puheenjohtajan esittämässä muodossa, tai vähäisin muutoksin. Valtioneuvosto kannattaa vammaisten ja liikuntarajoitteisten matkustajien apuvälineiden korvaamista koskevien säännösten parantamista ja selkeyttämistä. Valtioneuvosto voi kannattaa myös käsimatkatavaran ja soittimien kuljetusehtojen selkeyttämistä, edellyttäen, että huomioidaan riittävällä tavalla myös kaupalliset ja turvallisuuden liittyvät näkökohdat. Mahdollisten sallittuja matkatavaroita koskevien säännösten tulee olla kohtuullisia myös matkustajan näkökulmasta. Valtioneuvosto kannattaa oikeustilan selventämiseksi sitä, että asetuksen liitteessä mainitut yleissopimusta eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämistä (Montrealin yleissopimus, SopS 76/2004) vastaavat korvaussummat saatettaisiin vastaamaan toisiaan.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

(1) Valiokunta toteaa, että sääntely ei ole kaikilta osin ajankohtaista ja se on täydentynyt oikeustapausten kautta. Tämän johdosta sääntelyn uudistaminen on tarpeellista. Valiokunta pitää esityk-

Valiokunnan lausunto LiVL 7/2025 vp

sen tavoitteita kannatettavina mutta katsoo, että uusi kokonaisvaltainen ratkaisu voisi olla nykyistä ehdotusta parempi ratkaisu. Valiokunnan saaman tiedon mukaan ei kuitenkaan ole todennäköistä, että nyt ehdotettua kompromissia kokonaisvaltaisempi ratkaisu tulisi hyväksytyä neuvotteluissa.

Lentomatrustajien oikeuksista

Myöhästymiset. (2) Valiokunta katsoo, että tulee pyrkiä ratkaisuihin, jotka vähentäisivät lentojen ja lentomatrustajien myöhästymisiä. Valiokunta katsoo, että myöhästymisistä tulee ehdotettujen sääntöjen mukaisesti maksaa korvaus. Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että nyt ehdotettu 5 tunnin raja korvauksen maksamiselle on lentoyhtiöille tärkeä. On katsottu, että sitä ei tule lyhentää nyt ehdotetusta määräajasta.

Lentomatrustajille annettava apu. (3) Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että monessa tapauksessa lentomatrustajille annettava apu myöhästymisten kohdalla saattaa olla korvausta tärkeämpi, ja korostaa matrustajille annettavan avun merkitystä.

Kilpailukyvyistä huolehtiminen

(4) Valiokunta pitää hyvänä, että EU:ssa matrustajien oikeudet turvataan paremmin kuin kolmansissa maissa, mutta kantaa samalla huolta eurooppalaisen ilmailun kilpailukyvyistä kovin kilpailuilla maailmanlaajuisilla markkinoilla.

Laajempi sääntely

(5) Valiokunta kiinnittää vielä huomiota siihen, että uudistaessa lentomatrustajien oikeuksia koskevia asetuksia on huolehdittava niiden yhdenmukaisuudesta suhteessa muuhun sääntelyyn. Komissio on uudistamassa myös useita muita matrustamiseen liittyviä EU:n säädösinstrumentteja (matkapakettidirektiivi, liikennemuotoکوhtaiset asetukset matrustajien oikeuksista ja uusi asetusehdotus matrustajien oikeuksista multimodaalisissa matkaketjuissa), minkä vuoksi riskinä on matrustajien oikeuksien pirstaloituminen ja sääntelyn epäjohtonmukaisuus, jos matkailualan luonnetta ekosysteeminä ei riittäväällä tavalla huomioida. Saadun selvityksen mukaan etenkin niin sanotun Omnibus-paketin yhteydessä on jo aiemmin ehdotettu yksittäisiä muutoksia myös asetuksen (EY) N:o 261/2004 sisältöön. Saadun selvityksen mukaan on epäselvää, miten nämä muutokset tullaan lopulta huomioimaan nyt arvioitavana olevassa kompromissiehdotuksessa.

Johtopäätökset

(6) Valiokunta pitää tärkeänä, että asetuksen uudistaminen saatetaan loppuun lentomatrustajien oikeuksien selventämiseksi. Valiokunta korostaa, että ratkaisussa on pyrittävä sekä matrustajien oikeuksien ja lentoyhtiöiden velvollisuuksien tasapainon huomioimiseen että EU:n säädösinstrumenttien yhdenmukaisuuteen.

Valiokunnan lausunto LiVL 7/2025 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintävaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan edellä esitetyin painotuksin.

Helsingissä 23.5.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Timo Furuholm vas

jäsen Pekka Aittakumpu ps

jäsen Marko Asell sd

jäsen Heikki Autto kok

jäsen Seppo Eskelinen sd

jäsen Petri Huru ps

jäsen Aleks Jäntti kok

jäsen Vesa Kallio kesk

jäsen Marko Kilpi kok

jäsen Sheikki Laakso ps

jäsen Anna-Kristiina Mikkonen sd

jäsen Jani Mäkelä ps

jäsen Martin Paasi kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker